

Van de wind leven

Wij Friezen hebben al eeuwen lang ervaring met het gebruik van de natuurkrachten ten behoeve van het drijven van handel. Voor de turfhandel werd bijvoorbeeld De Leijen afgegraven wat door het friese cultureel erfgoed, het skûtsje, werd afgevoerd. Wind was de motor van de schipper. Dat gold ook voor de molenaars. Al sinds de 11^e eeuw wordt er gebruik gemaakt van windenergie.

Door de bevolkingsgroei kwam er vanaf de 15^e eeuw steeds meer behoefte aan graan en werden in vrijwel elk dorp en stad korenmolens gebouwd. Ook in Eastermar. In 1848 werd op de plek waar vroeger ook de melkfabriek stond (Litskant Komerck) een korenmolen gebouwd in opdracht van Sjoerd Andries van der Veer, die tevens veldwachter was. Spijtig genoeg werd "onze" korenmolen in de nacht van 1 oktober 1911 door een zware storm onherstelbaar beschadigd en is later afgebroken. Gelukkig is in ons buurdorp Sumar nog een korenmolen waar nog door vrijwilligers wordt gemalen en waar men van het gemalen graan eigen brood kan bakken.

Naast de korenmolens en poldermolens (waterpompen) waren ook de industriemolens in opkomst. Bij iedere grote stad ontstonden in de 17^e en 18^e eeuw industriegebieden. Dit betekende een groep molens bij elkaar, altijd goed te bereiken via het water. Ze zaagden hout, stampen oliehoudende zaden (voor o.a. lampolie) of vermaalden kleurstoffen voor verf. Deze molenaars hebben de basis gelegd voor de hedendaagse industrie. Sterker nog: Je kunt stellen de uitvinding van de houtzaagmolen in 1593 door Cornelis Corneliszoon van Uitgeest de basis heeft gelegd voor onze gouden 17^e eeuw. Door deze uitvinding (van de krukas) konden wij veel sneller schepen bouwen dan de Engelsen en Fransen samen, waardoor we een voorsprong hadden op deze grote landen. We domineerden de graanhandel vanuit Gdansk en de handel uit Indië.

Het heeft de heer Corneliszoon echter wel veel moeite gekost. Het houtzagersgilde te Amsterdam was een groot tegenstander van de houtzaagmolen. De houtzaagmolen kon namelijk 30 maal zo snel zagen als twee handzagers. De gilden hadden in die tijd veel macht en zorgden ervoor dat de houtzaagmolen ruim 20 jaar lang in Amsterdam verboden was. Men week echter uit naar de Zaanstreek en zo ontstond hier het eerste gemechaniseerde industriepark van Europa waaruit historische bedrijven ontstonden zoals Duyvis, Verkade, Lassie en Albert Heijn.

Na de uitvinding van de stoommachine werd er in de 18^e eeuw industrieel overgeschakeld van groene energie naar grijze energie (met name steenkool) en verdwenen de duizenden molens die alleen Friesland rijk was. Gelukkig zijn er nog vrijwillige molenaars (ook in Eastermar) die het oude ambacht in leven houden. En dat is mooi, want de molen is op de weg terug. Niet om graan te malen of hout te zagen, maar om groene elektrische energie te produceren. Een windturbine noemen we dat officieel. In Friesland zijn op dit moment (dorps)molens niet toegestaan. Herhaald de geschiedenis zich? Hebben we nog steeds machtige gilden? Of zijn molens toch echt niet gewenst in ons mooie landschap van Eastermar?

Een dorpsmolen in- of nabij ons dorp of toch liever een dorpsmolen op zee? We horen graag uw mening.

Reacties graag naar enerzjykeastermar@gmail.com